

ЯК ДІЯТИ БІЗНЕСУ У ВИПАДКУ ПОШКОДЖЕННЯ МАЙНА ВНАСЛІДОК ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ: ПОКРОКОВИЙ ПЛАН 2.0

Цей документ підготовлений з метою надання узагальненої інформації щодо дій бізнесу у разі пошкодження або знищення майна внаслідок збройної агресії. Усі наведені норми законодавства, посилання на процедури, судову практику та програми державної підтримки є чинними станом на дату його підготовки/публікації.

ЗА ПІДТРИМКИ

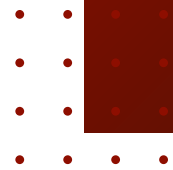
ЩО РОБИТИ БІЗНЕСУ У РАЗІ ПОШКОДЖЕННЯ МАЙНА

Коротка блок-схема дій

ЩО ВАРТО ПІДГОТУВАТИ ЗАЗДАЛЕГІДЬ

- Документи на майно та електронні копії
- Фотоархів активів до пошкодження
- ВСП / DR-план
- Папка доказів для ЕКА / страховика / суду

З 2022 року українські підприємства стикаються з ризиками пошкодження майна й перешкодами у веденні господарської діяльності. Важливо заздалегідь знати, як діяти в таких випадках, щоб захистити свої права і отримати компенсацію за завдані збитки. Нижче наведено алгоритм дій – він допоможе зорієнтуватися в правових механізмах фіксації та відшкодування збитків.

У національному правовому полі наразі доступні дві основні юридичні процедури, які доцільно застосовувати у разі пошкодження або знищення майна внаслідок війни:

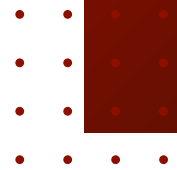
- **Кримінальний процес** – домогтися визнання підприємства потерпілою стороною (отримати процесуальний статус потерпілого).
- **Господарський процес (для юридичних осіб) або цивільний процес (для фізичних осіб)** – отримати судове рішення про стягнення збитків з країни-агресора.

Міжнародні механізми (наприклад, Реєстр збитків) поки що не діють у повній мірі або є занадто дорогими для пересічного бізнесу. Застосування зазначених національних механізмів не виключає можливості скористатися міжнародними інструментами (репараціями через той же Реєстр збитків) у майбутньому. Метою національних процедур наразі є юридична фіксація факту збитків та їхнього розміру – це створить підґрунтя для потенційної компенсації в майбутньому.

ПРИКЛАД СИТУАЦІЇ:

Внаслідок ракетного удару зруйноване виробниче приміщення підприємства (при цьому загиблих немає). У такому випадку правоохоронні органи відкривають провадження: слідчий вносить в ЄДРДР (Єдиний державний реєстр досудових розслідувань) відомості про воєнний злочин за ч. 1 ст. 438 КК України («Порушення законів та звичаїв війни»). Розслідування цієї категорії злочинів підслідне СБУ (Службі безпеки України). Далі постраждалому бізнесу слід реалізувати свої права у кримінальному процесі та готуватися до подання позову про відшкодування збитків.

КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕС: ФІКСАЦІЯ ЗЛОЧИНУ ТА СТАТУС ПОТЕРПІЛОГО

Мета: офіційно зафіксувати факт воєнного злочину і отримати статус потерпілої сторони в кримінальному провадженні. Це забезпечить доступ до матеріалів справи та інші процесуальні права, а також створить основу для подальшого стягнення збитків.

Кроки для підприємства (потерпілого):

1. Дізнатися номер кримінального провадження. Зверніться до слідчого СБУ або іншого органу, який займається розслідуванням, щоб отримати номер кримінального провадження, відкритого за фактом пошкодження вашого майна. Якщо провадження ще не відкрито, подайте відповідну заяву про злочин (з описом події, місця, часу, характеру пошкоджень).

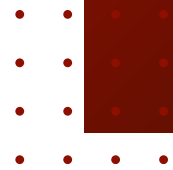
2. Подати заяву про визнання потерпілим. Направте слідчому заяву з проханням визнати вашу компанію потерпілою стороною у цьому провадженні.

3. Отримати постанову слідчого. Слідчий зобов'язаний протягом 3 днів розглянути заяву і винести постанову про визнання вас потерпілим у кримінальному провадженні. Після цього ви набуваєте офіційного статусу потерпілої особи.

4. Скористатися правами потерпілого. З дня набуття статусу потерпілого ви отримуєте широкий спектр прав, передбачених Кримінальним процесуальним кодексом (КПК). Зокрема, потерпілий має право подавати клопотання про проведення слідчих дій (наприклад, про допит свідків, залучення експертів, проведення експертиз, ознайомлення з матеріалами справи тощо). Активно користуйтеся цими правами, щоб максимально повно зібрати доказову базу злочину.

ВАЖЛИВО:

Переконайтеся, що у матеріалах кримінальної справи фігурує саме «російська федерація» як сторона, яка вчинила воєнний злочин, а не конкретний невстановлений військовослужбовець. Важливо, щоб у матеріалах кримінального провадження було чітко зафіксовано, що пошкодження майна є наслідком збройної агресії російської федерації, зокрема ракетного, артилерійського, авіаційного удару, атаки БПЛА або інших дій збройних формувань держави-агресора. Це має значення для подальшого доведення причинно-наслідкового зв'язку у суді та в межах компенсаційних механізмів.

ПОДАННЯ ЦИВІЛЬНОГО ПОЗОВУ В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Закон дозволяє потерпілому подати цивільний позов про відшкодування шкоди безпосередньо в межах кримінального провадження. Однак це є правом, а не обов'язком. Може бути ефективніше не чекати вироку в кримінальній справі а подати окремий позов в господарському або цивільному судочинстві (залежно від статусу позивача). Зверніть увагу: подати цивільний позов у кримінальному провадженні можливо лише після того, як конкретній особі буде оголошено підозру. Якщо підозрюваних поки немає (що типово для ситуації ракетного удару невстановленими особами), подача позову в рамках кримінальної справи буде передчасною. У такому разі правильніше скористатися окремим судовим провадженням для стягнення збитків (див. наступний розділ).

ГОСПОДАРСЬКИЙ ПРОЦЕС: ПОЗОВ ДО КРАЇНИ-АГРЕСОРА ПРО ВІДШКОДУВАННЯ ЗБИТКІВ

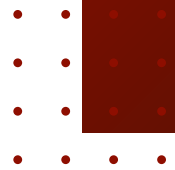
Мета: отримати рішення українського суду про стягнення завданих збитків з російської федерації як держави-агресора. Національне судове рішення дозволить зафіксувати суму збитків і в подальшому може бути пред'явлене для реального виконання (наприклад, за рахунок заморожених активів рф або через міжнародні механізми компенсації).

Хто може подати позов:

- Юридичні особи (підприємства) – подають позов до господарського суду.
- Фізичні особи – подають позов до цивільного суду загальної юрисдикції.
- ФОП - підсудність слід визначати окремо з урахуванням характеру майна, статусу позивача та зв'язку спору з господарською діяльністю.

У разі пошкодження нерухомого майна позов подається до суду за місцезнаходженням цього майна (територіальна підсудність визначається за адресою об'єкта).

Судовий імунітет росії: Українські суди наразі виходять з позиції, що російська федерація не має судового імунітету у справах про відшкодування шкоди, завданої їй збройною агресією. Це неодноразово підтверджував Верховний Суд (зокрема, у постановках від 14.04.2022 у справі № 308/9708/19 та від 18.05.2022 у справі № 760/17232/20-ц). Отже, національні суди приймають позови до росії і ухвалюють рішення на користь постраждалого бізнесу.

ОСОБЛИВОСТІ ПОДАННЯ ПОЗОВУ:

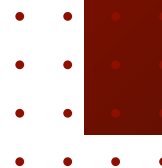
- **Звільнення від судового збору.** Позивачі у таких справах звільняються від сплати судового збору (на підставі п. 22 ч. 1 ст. 5 Закону України «Про судовий збір» станом на дату підготовки матеріалу; перед застосуванням цієї норми рекомендуємо перевірити актуальну редакцію Закону).
- **Докази розміру збитків.** Ключове значення матиме документально підтверджений розмір завданої шкоди. Результати незалежної оцінки збитків (акт оцінки) можуть бути подані до суду як доказ суми збитків. Також доцільно клопотати про призначення судової експертизи для визначення розміру збитків – висновок експерта додатково підтвердить вашу оцінку.
- **Подальше виконання рішення.** Отримавши судове рішення про стягнення збитків з держави-агресора, ви офіційно зафіксуєте факт завдання шкоди та її грошову оцінку. Таке рішення стане в нагоді в майбутньому для фактичного стягнення коштів – зокрема, може бути пред'явлене для компенсації за рахунок заморожених російських активів або в рамках міжнародних механізмів (коли вони запрацюють).

Реєстр збитків для України (міжнародний механізм): У травні 2023 року під егідою Ради Європи було створено Реєстр збитків, завданих агресією РФ проти України, як міжнародний механізм фіксації заяв і доказів щодо збитків, втрат та шкоди. Реєстр уже приймає заяви через портал «Дія» не лише від фізичних осіб, а й від юридичних осіб та держави Україна. Зокрема, для бізнесу відкрито категорії, пов'язані з пошкодженням або знищенням інфраструктури, а також пошкодженням, знищенням чи втратою активів. Водночас Реєстр не є компенсаційним фондом і самостійно не призначає виплати: прийнятні заяви та докази мають бути передані на розгляд майбутньої Міжнародної компенсаційної комісії після запуску її роботи. Офіційна сторінка: rd4u.coe.int/uk/home.

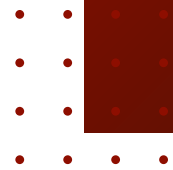
Наявність національного судового рішення на вашу користь у майбутньому може спростити отримання компенсації через міжнародні інструменти репарації.

ВИСНОВОК:

Національні правові механізми вже зараз дозволяють бізнесу задокументувати збитки та ініціювати процес їх компенсації в судовому порядку. Отримання статусу потерпілого у кримінальному провадженні, проведення оцінки збитків та судове рішення про їх стягнення – це важливі кроки на шляху до реального відшкодування. Далі необхідно подбати про правильне документування доказів та виконання обов'язкових формальностей, що розглядаються в наступних розділах.

ОЦІНКА ТА ДОКУМЕНТАЦІЯ ЗБИТКІВ (ДОКАЗОВА БАЗА)

ЗАВДАННЯ:

Зібрати переконливу доказову базу завданої шкоди та точно визначити суму збитків. Це включає фіксацію пошкоджень, збір документів про майно, проведення незалежної оцінки вартості втрат тощо. Грамотне документування збитків потрібне як для успішного судового розгляду, так і для можливого отримання компенсацій в майбутньому (через страхові виплати, державні програми чи репарації).

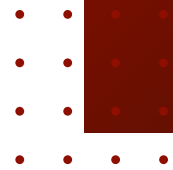
НЕОБХІДНІ ДІЇ ОДРАЗУ ПІСЛЯ ІНЦИДЕНТУ:

Фото- та відеофіксація місця події. Здійсніть детальну фотозйомку та відеозйомку усіх пошкоджень одразу після події, до початку прибирання чи ремонту. Фотографії та відео мають чітко відображати масштаби руйнувань. (Детальні рекомендації щодо фото/відео – нижче.)

Опис та інвентаризація пошкодженого майна. Складіть перелік усього майна, що постраждало або знищене, із деталізованим описом кожного об'єкта. Вкажіть характеристики (модель, рік випуску, технічні параметри тощо) та орієнтовну вартість до пошкодження. Підготуйте документи про право власності чи користування для кожної одиниці майна (наприклад, правовстановлюючі документи на будівлі й обладнання, договори, витяги з реєстрів, технічні паспорти, акти тощо).

Зафіксуйте обставини події. Запишіть точну дату і час інциденту, адреси та координати місця. Опишіть подію (ракетний чи артилерійський обстріл, пожежа через попадання уламку тощо). Зберіть підтвердження причин пошкодження: за можливості, зробіть фото/опис фрагментів боєприпасів, вирв від вибухів або інших слідів бойових дій. Залучіть свідків події і запишіть їхні контактні дані чи письмові пояснення. Ці обставини важливо зафіксувати, щоб довести причинно-наслідковий зв'язок між воєнними діями і завданими збитками.

Незалежна оцінка збитків. Запросіть сертифікованого оцінювача майна для проведення оцінки завданої шкоди. Експерт огляне пошкоджене майно, проаналізує документи та складе акт оцінки збитків. Цей акт стане ключовим документом для підтвердження суми ваших втрат у суді. (Нижче описано методику розрахунку збитків, якою керуються оцінювачі).

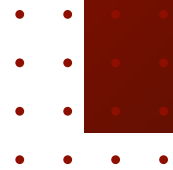
МЕТОДИКА ОЦІНКИ ЗБИТКІВ:

В Україні затверджено спеціальну методику визначення шкоди та обсягу збитків, завданих підприємствам, установам та організаціям всіх форм власності внаслідок знищення або пошкодження їхнього майна у зв'язку з агресією РФ (а також методику визначення упущеної вигоди через неможливість провадити господарську діяльність)[1].

Згідно з цією методикою:

- **Структура збитків.** Загальна шкода поділяється на реальні збитки та упущену вигоду.
- **Реальні збитки** – прямі втрати внаслідок пошкодження, втрати або знищення майна. Їхній розмір визначається як різниця між вартістю об'єкта до та після нанесення шкоди. Тобто фактично це вартість ремонту або заміни майна, або різниця в ринковій ціні через пошкодження.
- **Упущена вигода** – неотриманий прибуток, який міг би одержати власник (балансоутримувач, користувач) майна, якби майно не було пошкоджене чи знищене. Розраховується за певний період на основі фінансових показників підприємства. Примітка: якщо підприємство було збитковим у 2020–2021 роках, упущена вигода для нього не визначається (тобто вважається, що воно й так не отримувало б прибутку).
- **Вихідні дані для оцінки реальних збитків.** Оцінювач використовує документи, що підтверджують характеристики і вартість майна, а також акти обстеження пошкоджень. Зокрема, враховуються:
- **Правовстановлюючі документи на пошкоджене майно** (свідоцтва про право власності, договори купівлі-продажу, витяги з державних реєстрів речових прав, технічні паспорти, державні акти на землю, договори оренди тощо).
- **Експертні висновки комісій з обстеження:** акти обстеження пошкоджених і/або знищених об'єктів, складені відповідними комісіями (зокрема, комісіями при військових адміністраціях або місцевих органах влади).
- **Фото- та відеоматеріали з місця події,** що підтверджують факти пошкодження або руйнування майна (фото до і після інциденту – якщо фото об'єкта до пошкодження наявні).

[1] Методика визначення шкоди та обсягу збитків, завданих підприємствам, затверджена спільним наказом Мінекономіки та Фонду держмайна №3904/1223 від 18.10.2022 (зі змінами).

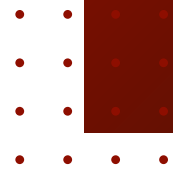
МЕТОДИКА ОЦІНКИ ЗБИТКІВ (ПРОДОВЖЕННЯ):

- **Проектно-кошторисна документація на відновлення майна** – якщо вона є. Наприклад, зведений кошторисний розрахунок ремонтних робіт, локальні кошториси на відбудову тощо.
- **Довідки про ремонти.** Документи, що підтверджують дату останнього капітального ремонту об'єкта до моменту пошкодження та вартість проведеного ремонту (якщо такі ремонти проводилися).
- **Інші документи.** Усе, що може стати в пригоді для обґрунтування вартості майна і витрат на його відновлення.
- **Інформаційні джерела для оцінки збитків.** Окрім документів від самого підприємства, оцінювач може використовувати публічні й технічні джерела інформації: дані дистанційного зондування Землі (спутникові знімки до/після, аерофотозйомка), аналітику із соціальних мереж (наприклад, фото руйнувань, що публікували очевидці), офіційні звіти та повідомлення, іншу публічну інформацію про подію. Усі ці дані допомагають підтвердити факт руйнування та оцінити масштаби збитків.

Примітка щодо страхування майна:

Якщо ваше майно було застраховане від воєнних ризиків, обов'язково повідомте страховій компанії про настання страхового випадку і з'ясуйте умови виплати. Перевірте, чи покриває страховка весь розмір збитків, яку суму франшизи встановлено та які документи необхідно надати страховикам для отримання виплати. Зазвичай страхова вимагатиме ті самі докази, що й суд (фото, акти, довідки від ДСНС чи військових адміністрацій про подію тощо).

Майте на увазі: будь-яке страхове відшкодування, яке ви реально отримаєте від страхової, зменшить на цю суму ваші реальні збитки, заявлені до стягнення з країни-агресора. (Не можна двічі отримати компенсацію за одні й ті самі втрати.)

РЕКОМЕНДАЦІЇ З ФОТО- ТА ВІДЕОФІКСАЦІЇ ПОШКОДЖЕНЬ

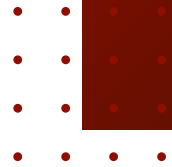
Правильна фото- та відеофіксація доказів дуже допоможе під час розслідування, судового розгляду та спілкування зі страховиками.

Дотримуйтесь таких порад:

- **Фіксуйте наслідки одразу після події**, доки об'єкт не переміщували, не прибирали уламки і не розпочали ремонт.
- **Геолокація і час:** для відео увімкніть на смартфоні геолокацію (координати зберезуться у метаданих файлу). У налаштуваннях камери увімкніть відображення дати і часу на фото, якщо це можливо.
- **Якість зйомки:** знімайте при хорошому освітленні, щоб усі деталі пошкоджень були чітко видимі.
- **Збереження файлів:** зберігайте оригінали фото- та відеофайлів. Не обмежуйтеся копіями, надісланими в месенджери (ті стискають якість). Не редагуйте зображення (щоб не виникло сумнівів у їх автентичності).
- **Резервне копіювання:** зробіть резервні копії медіафайлів – скопіюйте їх у хмарне сховище або на зовнішній носій. Втрата цих даних може означати втрату важливих доказів.

Фотофіксація (що фотографувати):

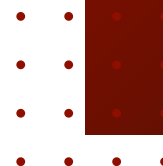
- **Оглядові фото:** загальні плани з різних ракурсів, щоб було зрозуміло розташування пошкодженого майна в контексті (будівля цілком, цех повністю, кімната повністю тощо).
- **Детальні фото:** крупним планом кожен пошкоджену деталь – розбиті вікна, зруйновані стіни, пошкоджене обладнання, меблі та інше.
- **Контекст з датою:** для підтвердження часу зйомки помістіть в кадр аркуш паперу з поточною датою або покажіть на фото екран телефону з датою/часом поруч із пошкодженнями.
- **Прив'язка до місця:** зафіксуйте на фото характерні об'єкти, які дозволяють ідентифікувати локацію. Наприклад, сфотографуйте фасад з адресною табличкою, вивіску підприємства, сусідні добре відомі будівлі чи об'єкти інфраструктури. Це підтвердить, що фото зроблені саме на вашому об'єкті.

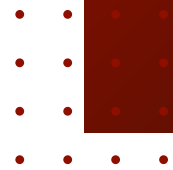
РЕКОМЕНДАЦІЇ З ФОТО- ТА ВІДЕОФІКСАЦІЇ ПОШКОДЖЕНЬ (ПРОДОВЖЕННЯ)

Відеофіксація:

- **Знімайте все одним безперервним кадром** (не монтуйте декілька фрагментів), щоб у сторонньої особи не виникло сумнівів щодо автентичності відео.
- **Початок відео – ззовні:** розпочніть зйомку з загального плану будівлі та навколишньої території. На відео чітко зафіксуйте адресу: зніміть зовнішній вигляд будинку, номер будинку, назву вулиці (наприклад, вивіску або табличку). Це допоможе прив'язати відео до місця.
- **Далі – всередину:** продовжуйте без пауз і переривань, зайшовши всередину приміщень, щоб показати внутрішні пошкодження.
- **Коментуйте подію на відео:** під час зйомки вголос назвіть дату і приблизний час, адресу об'єкта, опишіть характер пошкоджень, представтеся (назвіть своє ім'я та роль, наприклад директор). Такий коментар додасть відео доказової цінності та достовірності.
- **Фокус на деталях:** підходьте камерою близько до найбільш суттєвих руйнувань, робіть зум-наближення на тріщини, уламки, сліди вибуху тощо. Це покаже масштаби збитків детально.

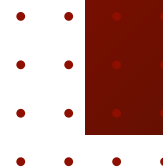

ПОДАТКОВІ НАСЛІДКИ ТА ОБЛІК ЗНИЩЕНОГО МАЙНА

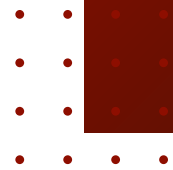

Пошкодження або знищення майна підприємства тягне не лише матеріальні втрати, а й вимагає виконання певних дій для податкового та бухгалтерського обліку. Коректне документування випадку з точки зору податкових вимог збереже вам час і допоможе при можливих перевірках. Необхідно зробити наступне:

- **Повідомити податкову про втрату документів (за потреби).** Якщо внаслідок бойових дій знищено первинні документи чи інші документи, пов'язані зі сплатою податків, діють особливі правила повідомлення податкових органів:
- **Якщо ваше підприємство знаходиться на території активних бойових дій або окупованій території,** скористайтеся п.п. 69.28 підрозд. 10 розд. XX Податкового кодексу: подайте до податкової повідомлення про знищення документів.
- **Якщо підприємство в іншому регіоні України (де бойових дій немає),** діє норма п. 44.5 Податкового кодексу: ви зобов'язані протягом 5 робочих днів з моменту втрати документів письмово повідомити податкову інспекцію за місцем вашої реєстрації про факт знищення документації.
- **Відновити документацію.** Після подання повідомлення у вас є 90 календарних днів, щоб відновити втрачені документи (відновити облік, зробити дублікатні примірники накладних, актів, відновити архівні копії тощо). Подбайте, щоб на кінець цього строку необхідні для перевірки документи знову були в наявності.
- **Інвентаризація та списання знищених активів.** Проведіть позачергову інвентаризацію майна після інциденту. Зафіксуйте в акті інвентаризації всі втрати (що і в якій кількості знищено або стало непридатним). На підставі зібраної доказової бази оформіть списання знищених активів у бухгалтерському обліку. Таке списання має бути документально підтверджено актами, довідками, висновками, фото тощо – усім, що було зібрано при документуванні збитків. В бухгалтерських проведеннях відобразіть суму втрат. Це необхідно для того, щоб у фінансовій звітності збитки були належним чином показані, а також для подальшого врахування таких втрат з точки зору оподаткування (збитки від надзвичайних подій).
- **Зберігання документів для перевірки.** Усі документи, на підставі яких ви списали знищене майно і відобразили збитки, зберігайте у належному порядку. Податкова може провести перевірку правильності списання таких активів. Строки давності для перевірок за воєнний період наразі зупинені, але після війни інспектори можуть повернутися до цих питань. Тому зберігайте акти, довідки, фото, експертні висновки, накази про списання тощо не менше 3 років після закінчення воєнного стану (або довше, якщо буде продовжено спецстроки).

ВАРІАНТИ ДІЙ РОБОТОДАВЦЯ, ЯКЩО ПІДПРИЄМСТВО ПОШКОДЖЕНО

Якщо внаслідок обстрілів чи інших бойових дій робочі приміщення підприємства зруйновані або серйозно пошкоджені, виникає питання щодо подальших дій із працівниками.

ПРОБЛЕМА:

Місце роботи недоступне, виробничий процес зупинився, а строки відновлення роботи невідомі. Трудове законодавство в умовах воєнного стану передбачає кілька правових механізмів, які може застосувати роботодавець для врегулювання ситуації з трудовими відносинами без порушення прав працівників.

Нижче розглянемо п'ять законних варіантів (можна комбінувати декілька заходів одночасно для різних категорій працівників):

1. ОФОРМЛЕННЯ ПРОСТОЮ (СТ. 113 КЗПП)

Суть механізму: Простій – це тимчасове повне або часткове зупинення роботи, не з вини працівників. Воєнні дії, знищення виробничих приміщень чи відсутність можливості забезпечити робочий процес є законними підставами для оголошення простою.

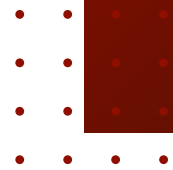
Ключові особливості:

- Працівники не виконують роботу, але залишаються в трудових відносинах (їх не звільняють).
- Роботодавець зобов'язаний виплачувати їм під час простою не менше 2/3 окладу (тарифної ставки).
- Простій можна оголосити як для всього підприємства, так і для окремих підрозділів чи навіть конкретних працівників (якщо частина може працювати, а частина ні).

Процедура впровадження простою:

1. Зафіксувати факт неможливості роботи. Скласти акт чи службову записку про те, що через руйнування приміщень підприємство не функціонує. Додайте фото пошкоджень, довідки від компетентних органів тощо для підтвердження причин простою.

2. Видати наказ про простій. Керівник видає наказ (розпорядження) про оголошення простою. У наказі зазначається причина простою (наприклад, «у зв'язку з бойовими діями та руйнуванням виробничих приміщень»), дата початку простою та перелік працівників, яких він стосується (або структурних підрозділів).

Процедура впровадження простою (продовження):

3. Ознайомити працівників. Доведіть зміст наказу до відома всіх працівників, яких це стосується. Бажано отримати від них підпис про ознайомлення. В умовах воєнного стану допустимо також ознайомлення засобами електронного зв'язку (наприклад, розсилання наказу на корпоративні електронні скриньки з фіксацією отримання).

Варто врахувати, що режим простою зберігає трудові відносини зі штатом до моменту відновлення роботи, уникнувши звільнень. При цьому фінансове навантаження на роботодавця зменшується (зарплата 2/3 окладу замість повної).

2. ЗАПРОВАДЖЕННЯ ДИСТАНЦІЙНОЇ РОБОТИ (СТ. 60-2 КЗПП)

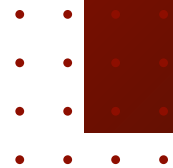
Суть механізму: Якщо характер роботи працівників це дозволяє, роботодавець може перевести їх на дистанційну (віддалену) роботу – тобто працювання поза стаціонарним робочим місцем, за місцем проживання працівника або в іншому безпечному місці.

Ключові умови:

- Робота працівника повинна за своїм характером дозволяти дистанційне виконання (наприклад, офісні співробітники, бухгалтери, HR, IT-фахівці, частина менеджменту тощо). Якщо ж людина працювала на виробничому обладнанні, яке знищено, – їй дистанційна робота не підходить.
- Заробітна плата виплачується в повному обсязі, оскільки працівник продовжує працювати (тільки місце роботи змінилося).
- Роботодавець за можливості має забезпечити працівників необхідними засобами для роботи або надати компенсацію за використання їхнього особистого обладнання/інтернету (якщо це обумовлено внутрішніми положеннями).

Процедура запровадження дистанційної роботи:

1. Визначити, кого можна перевести на дистанційну. Проаналізуйте всі наявні посади і вирішіть, які функції можуть виконуватися поза офісом. Можливо, частину працівників (наприклад, адміністративний персонал) ви одразу переведете на віддалений режим.

Процедура запровадження дистанційної роботи (продовження):

2. Видати наказ про дистанційну роботу. У наказі слід зазначити, що з певної дати такі-то працівники переводяться на дистанційний режим роботи. Також пропишіть основні умови: режим роботи (графік), як відбувається комунікація, подання звітів, виконання завдань, хто забезпечує обладнання тощо.

3. Довести умови до відома працівників. Ознайомте працівників з наказом та новими правилами роботи (під підпис або електронно). Роз'ясніть, як буде здійснюватися взаємодія: наприклад, щоденні онлайн-наради, звіти на пошту, години доступності на зв'язку тощо.

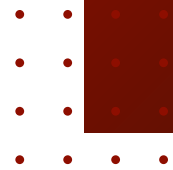
Перевага: дистанційна робота дозволяє продовжити діяльність підприємства навіть за відсутності офісу чи виробничих приміщень. Працівники залишаються продуктивними, підприємство виконує зобов'язання перед клієнтами, і уникаються простої.

3. ПЕРЕВЕДЕННЯ ПРАЦІВНИКА НА ІНШУ РОБОТУ (ЗА ЗГОДОЮ)

Суть механізму: Якщо основне місце роботи працівника знищене або недоступне, працівника можна перевести на іншу роботу – тимчасово або постійно, за його згодою.

Ключові особливості:

- Переведення можливе тільки за письмовою згодою працівника. Примусово змінити істотні умови праці не можна, але в умовах війни працівники часто самі погоджуються, аби зберегти роботу.
- Нове місце роботи може бути в межах того самого підприємства (інший підрозділ, інша посада) або в іншого роботодавця (наприклад, тимчасове переведення на підприємство-партнер чи в філію в іншому місті).
- Переведення можливе на вакантну посаду або за строковим трудовим договором для заміщення тимчасово відсутнього працівника в іншому підрозділі/філії.

3. ПЕРЕВЕДЕННЯ ПРАЦІВНИКА НА ІНШУ РОБОТУ (ЗА ЗГОДОЮ) (ПРОДОВЖЕННЯ)

Процедура переведення:

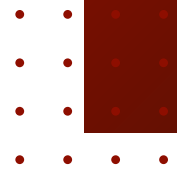
1. Проаналізувати можливі варіанти. Керівництво має визначити, чи є в компанії або пов'язаних структурах робота, яку може виконувати працівник з потрібною кваліфікацією. Розгляньте різні варіанти: інший відділ, інша посада, робота в іншому місті тощо.
2. Отримати згоду працівника. Обговоріть з працівником запропонований варіант: яка посада, які обов'язки, на який період (якщо тимчасово), які умови оплати. Якщо працівник погоджується, він пише заяву або ставить підпис на наказі про переведення, підтверджуючи свою згоду.
3. Оформити наказ про переведення. Видається наказ, де зазначаються нова посада (або новий роботодавець, якщо це міжюридичне переведення), дата початку роботи, тривалість (якщо тимчасово) та інші умови.

Перевага: правильне переведення дозволяє зберегти зайнятість працівника і водночас мінімізувати простої. Роботодавець не втрачає цінного кадра, працівник отримує можливість продовжувати працювати і заробляти, навіть якщо його колишнє робоче місце зруйноване.

4. НАДАННЯ ВІДПУСТКИ ПРАЦІВНИКАМ (ОПЛАЧУВАНІ АБО БЕЗ ЗБЕРЕЖЕННЯ ЗАРПЛАТИ)

Суть механізму: Ще один спосіб тимчасово «перекрити» період, поки підприємство не працює, – відправити працівників у відпустки (як оплачувані, так і за свій рахунок). Можливі варіанти:

- **Щорічна оплачувана відпустка.** Працівник може використати належні йому дні щорічної відпустки (як за затвердженим графіком, так і поза графіком – за домовленістю).
- **Інші оплачувані відпустки, передбачені КЗпП.** Наприклад, додаткова відпустка «на дітей», навчальна відпустка тощо, якщо є підстави.
- **Відпустка без збереження заробітної плати (за свій рахунок) на період воєнного стану.** Ст. 12 Закону № 2136-IX дозволяє у період дії воєнного стану за угодою сторін встановлювати відпустку без з/п будь-якої тривалості (обмеження 15 днів не діє).

4. НАДАННЯ ВІДПУСТКИ ПРАЦІВНИКАМ (ОПЛАЧУВАНІ АБО БЕЗ ЗБЕРЕЖЕННЯ ЗАРПЛАТИ) (ПРОДОВЖЕННЯ)

Особливості застосування:

- Відправлення у відпустку, особливо без збереження зарплати, здійснюється виключно за бажанням працівника. Тобто ініціатива має виходити від самого працівника (заява працівника є обов'язковою). Примусово відправити у відпустку без оплати роботодавець не може.
- Якщо працівник не хоче або не може піти у відпустку, варто розглянути інші механізми (простій або призупинення договору).

Перевага: відпустка (у т.ч. безоплатна) не розриває трудового договору і не відбувається нарахування оплати за простій. Працівник фактично тимчасово не працює, але й не звільнений; роботодавець не несе витрат на зарплату (якщо це відпустка за свій рахунок), або несе мінімальні витрати (якщо це щорічна відпустка, що і так передбачена бюджетом).

5. ПРИЗУПИНЕННЯ ДІЇ ТРУДОВОГО ДОГОВОРУ (СТ. 13 ЗАКОНУ №2136-ІХ)

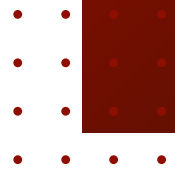
Суть механізму: Призупинення трудового договору – це тимчасове припинення обов'язку роботодавця надавати роботу і обов'язку працівника її виконувати. Запроваджено як екстрений захід на період війни, коли робота об'єктивно не може надаватися.

Коли застосовується: призупинення можливе, якщо підприємство фізично не може функціонувати внаслідок бойових дій. Типові випадки:

- Підприємство повністю зруйноване або настільки пошкоджене, що роботу продовжувати неможливо.
- Доступу до робочих місць немає (територія окупована, перекрита, небезпечна).
- Відновлення роботи неможливе або строки невідомі. Тобто у найближчій перспективі діяльність не відновиться.

Важливі моменти:

- Призупинення трудового договору не є звільненням. Працівник залишається у штаті, але тимчасово ані не працює, ані не отримує зарплату.
- Оплата праці: на час призупинення роботодавець не виплачує заробітну плату. Однак закон встановлює, що компенсацію невиплаченої зарплати та ЄСВ в майбутньому має здійснити держава-агресор (російська федерація). Тобто, по суті, ці суми визнаються боргом росії перед працівником і роботодавцем, який сплатив ЄСВ.
- Призупинення оформлюється наказом і триває до моменту, коли роботу можна відновити або до завершення воєнного стану.

5. ПРИЗУПИНЕННЯ ДІЇ ТРУДОВОГО ДОГОВОРУ (СТ. 13 ЗАКОНУ №2136-IX) (ПРОДОВЖЕННЯ)

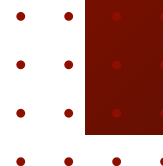
Процедура призупинення трудових договорів:

1. Підготовка підстав. Зберіть докази того, що роботу надавати неможливо: акт руйнування, фото розбитих приміщень, лист від військової адміністрації про небезпеку роботи на цій території тощо.

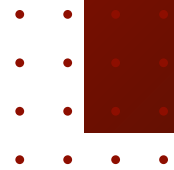
2. Наказ про призупинення. Видайте наказ, в якому перерахуйте трудові договори (посади і ПІБ працівників), дію яких призупиняєте, та підстави – наприклад, «у зв'язку з неможливістю забезпечити працівників роботою через знищення виробничих потужностей внаслідок бойових дій». Зазначте дату початку призупинення (і окремо потім наказом поновите дію договорів, коли це стане можливим).

3. Повідомлення працівників. Доведіть наказ до відома працівників (будь-яким доступним способом – електронною поштою, месенджером, телефоном, особисто тощо). Бажано отримати підтвердження, що працівник поінформований.

Перевага: призупинення договорів дає можливість зберегти кадровий склад підприємства, уникнути звільнень, але при цьому не виплачувати зарплату за той період, поки діяльність фактично неможлива. Це полегшує фінансовий тягар на бізнес у критичний час, а працівникам гарантує можливість повернутися на роботу, щойно її відновлення стане можливим.

ДЕРЖАВНІ ПРОГРАМИ ПІДТРИМКИ БІЗНЕСУ (ВІДНОВЛЕННЯ ТА КОМПЕНСАЦІЇ)

Держава запровадила або планує запровадити кілька програм, що мають допомогти підприємствам, постраждалим від війни, відновити діяльність та компенсувати втрати.

Нижче ключові з таких програм і ініціатив:

ГРАНТИ НА ВІДНОВЛЕННЯ ВИРОБНИЦТВА (ДЕРЖАВНА ПРОГРАМА, ПОСТАНОВА КМУ №813 ВІД 7 ЛИПНЯ 2025)

Ціль програми: допомогти підприємствам, що постраждали від бойових дій, відбудувати зруйновані виробничі потужності або модернізувати обладнання.

Розмір підтримки: загальний розмір гранту не перевищує 8 млн грн, а для суб'єктів господарювання, які оновлюють основні засоби виробництва, знищені чи пошкоджені внаслідок збройної агресії РФ, - до 16 млн грн, але не більше розміру збитку.

Умови використання коштів: грант надається на підставі бізнес-плану та на умовах співфінансування; частка державної підтримки залежить від типу проєкту й території реалізації. Для бізнесу з постраждалих територій це може бути суттєвим інструментом швидкого відновлення виробничої бази.

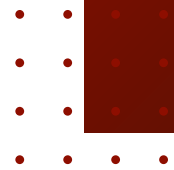
ПОДАТКОВІ ТА МИТНІ СТИМУЛИ ДЛЯ ІНВЕСТИЦІЙ (ЗАКОНОПРОЄКТИ №13414 ТА №13415)

Станом на 08.04.2026 ці ініціативи не є чинним законом: Верховна Рада прийняла законопроєкти лише за основу, тому автоматично розраховувати на їх запуск із 2026 року не варто.

Їхня логіка - запровадити компенсацію капітальних інвестицій через податкові інструменти та надати додаткові стимули для інвесторів у переробну промисловість.

Для бізнесу це варто розглядати як перспективний інструмент, але інвестиційні рішення щодо відновлення виробництва доцільно будувати насамперед на чинних програмах, а не на очікуваних змінах законодавства.

Насамперед такі ініціативи орієнтовані на виробничі інвестиції у створення, модернізацію або розширення переробних потужностей.

ПОДАТКОВІ ТА МИТНІ СТИМУЛИ ДЛЯ ІНВЕСТИЦІЙ (ЗАКОНОПРОЄКТИ №13414 ТА №13415) - ПРОДОВЖЕННЯ

Остаточні пороги інвестицій, розміри компенсації та перелік податкових/митних стимулів можуть змінитися між першим і другим читанням.

Перед запуском великого проєкту відбудови перевіряйте не лише законопроєкти, а й чинні підзаконні акти, грантові та страхові інструменти.

Цільова аудиторія: насамперед середні та великі підприємства, які планують відбудову, розширення або створення нових виробництв в Україні.

СТРАХОВА ПІДТРИМКА ЧЕРЕЗ ЕКА (ЕКСПОРТНО-КРЕДИТНЕ АГЕНТСТВО УКРАЇНИ)

Актуально станом на 08.04.2026.

Нормативна база: постанова КМУ №1541 від 28.11.2025, зміни постановами КМУ № 96 від 28.01.2026 та № 352 від 18.03.2026, а бюджетний механізм виплат - постанова КМУ №399 від 18.03.2026.

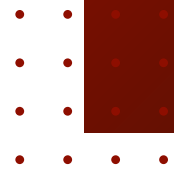
З 1 січня 2026 року в Україні діє Програма часткової компенсації, яка охоплює як компенсацію за пошкоджене/знищене майно, так і компенсацію страхових премій за договорами страхування від воєнних ризиків.

КОМПЕНСАЦІЯ ЗА ПОШКОДЖЕНЕ АБО ЗНИЩЕНЕ МАЙНО

! Важливо !

Компенсація за пошкодження/знищення майна надається лише за майно, пошкоджене або знищене починаючи з 1 січня 2026 року, якщо бізнес був учасником програми на дату пошкодження та відповідає критеріям програми на дату рішення про виплату.

Підтвердженням участі у програмі є письмове повідомлення ЕКА про включення до програми; без включення до програми заздалегідь отримати компенсацію за вже пошкоджене майно не вийде.

КОМПЕНСАЦІЯ ЗА ПОШКОДЖЕНЕ АБО ЗНИЩЕНЕ МАЙНО - ПРОДОВЖЕННЯ

Для подання заяви на участь у програмі оцінка майна не є формально обов'язковою, але для визначення суми ймовірного збитку, розміру внеску та подальшої підготовки доказової бази її доцільно мати завчасно.

Для подання заяви практично варто підготувати: актуальний витяг з ЄДР, документи про право власності на майно, документи щодо повноважень підписанта та внутрішній перелік активів із орієнтовною вартістю кожного об'єкта.

До заяви бажано додати внутрішню інвентаризацію активів і резервну електронну копію всіх документів у хмарному сховищі - це суттєво спрощує подальшу роботу з ЕКА, страховиком і оцінювачем.

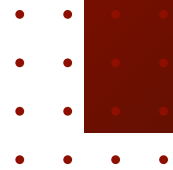
Перехідне правило: Для заяв, поданих у перехідний період до 1 травня 2026 року, діяли окремі правила уточнення заявлених сум та звернення до страховика. Перед поданням документів необхідно перевірити актуальні правила на офіційній сторінці ЕКА.

На яке майно поширюється

- Майно бізнесу, розташоване на територіях підвищеного ризику: виробниче обладнання, будівлі та споруди, окремі приміщення, об'єкти незавершеного будівництва (якщо будівництво розпочато після 01.01.2021), а також зовнішні та внутрішні інженерні комунікації та обладнання.
- Території підвищеного ризику визначені Порядком як Дніпропетровська, Донецька, Запорізька, Миколаївська, Одеська, Полтавська, Сумська, Харківська, Херсонська та Чернігівська області, крім тимчасово окупованих територій із переліку за наказом Мінрозвитку №376.

Які ризики покриваються

- Покриваються збитки від прямого та/або опосередкованого впливу ракет, БПЛА (дронів), авіабомб, артилерійських снарядів, засобів ППО/ПРО та їх уламків, а також пожежі, вибуху й ударної хвилі, спричинених такими засобами ураження.

КОМПЕНСАЦІЯ ЗА ПОШКОДЖЕНЕ АБО ЗНИЩЕНЕ МАЙНО - ПРОДОВЖЕННЯ

Хто може отримати

- ФОП або юридичні особи (крім державного та комунального секторів), які є резидентами України, не перебувають у процедурі банкрутства/припинення, не під санкціями та не мають заборонених зв'язків із державою-агресором.

Розмір компенсації

Загальний граничний розмір компенсації за пошкодження/знищення майна - до 30 млн грн на одного суб'єкта господарювання протягом строку дії програми, але не більше прямого збитку.

Практичний нюанс: компенсація визначається окремо щодо кожного активу і не може перевищувати ані реальний збиток, ані суму ймовірного збитку, яку бізнес раніше заявив щодо цього активу при вході в програму.

Внесок за участь

Одноразовий внесок становить 0,5% від загальної суми ймовірного збитку. Для бізнесу це означає, що при граничному ліміті 30 млн грн практична верхня межа такого внеску становить 150 000 грн.

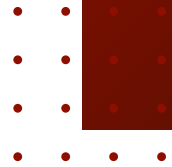
Важливо врахувати, що у разі ненастання випадку для виплати, відмови у компенсації або відсутності бюджетного фінансування внесок загалом не повертається; повернення можливе лише щодо переплати понад встановлену межу.

Як стати учасником

Подати заяву до ЕКА, сплатити внесок, отримати письмове повідомлення про включення до програми та зберігати в електронному вигляді пакет документів по кожному активу, який включено до програми.

Що робити, якщо майно пошкоджено або знищено

Внести відомості до Реєстру пошкодженого та знищеного майна, підготувати пакет доказів (фото/відео, акти, технічні паспорти, оцінка, акти/довідки ДСНС, поліції, військової адміністрації), подати заяву на компенсацію та контролювати строки розгляду. Фактична виплата відбувається в межах бюджетного механізму, затвердженого постановою №399.

КОМПЕНСАЦІЯ СТРАХОВОЇ ПРЕМІЇ

Де діє

На територіях, де страховики фактично надають страхування майна від воєнних ризиків та укладають договори, що відповідають критеріям програми.

Умови

- Компенсація надається за договорами страхування майна від воєнних ризиків, укладеними після 01.01.2026, строком не більше одного року, із виокремленими страховою сумою, тарифом і страховим платежем саме за воєнними ризиками.
- Об'єктом страхування має бути саме майно, визначене програмою ЕКА, а страхувальником - суб'єкт господарювання, який є учасником програми.

Розмір компенсації

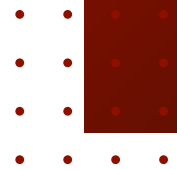
Держава компенсує частину страхової премії, що перевищує 1% страхового тарифу за воєнними ризиками.

Граничний розмір компенсації страхової премії - до 3 млн грн на одного суб'єкта господарювання протягом календарного року.

Якщо договір передбачає сплату страхової премії частинами, компенсація виплачується пропорційно фактично сплаченим частинам.

Внесок

Внесок за участь у програмі компенсації страхової премії становить 5 000 грн і має бути сплачений на момент подання страховику заяви про участь у програмі

КОМПЕНСАЦІЯ СТРАХОВОЇ ПРЕМІЇ - ПРОДОВЖЕННЯ

Порядок отримання

- Укласти договір зі страховиком, подати заяву про участь у програмі, сплатити внесок та зберегти підтвердження оплати.
- Якщо страхова премія сплачена одноразово, заяву на компенсацію слід подавати не раніше 31-го календарного дня і не пізніше 60 календарних днів із дати укладення договору.
- Якщо премія сплачується частинами, першу заяву подають у цей самий проміжок 31-60 днів, а за наступними частинами - не пізніше ніж через 10 календарних днів після фактичної сплати кожної наступної частини.
- Для бізнесу практично важливо одразу будувати календар контролю дат за кожним договором страхування, інакше є високий ризик пропустити строк подання заяви.
- Страхування від воєнних ризиків та програма ЕКА не замінюють внутрішній план безперервності бізнесу: компенсація допомагає фінансово, але операційну стійкість забезпечують резервні дані, електронний документообіг, альтернативні майданчики та перехід критичних функцій у хмару.

КОНТАКТИ ЕКА:

Офіційний сайт, email info@eca.gov.ua,

Телефон +38 (044) 206-22-42,

Поштова адреса для листування — Київ, 01001, а/с-72, ПрАТ “Експортно-кредитне агентство”

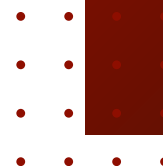
ЧЕК-ЛИСТ: ДОКУМЕНТИ ДЛЯ ЕКА

Для входу в програму ЕКА:

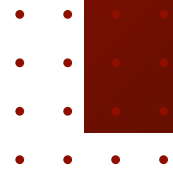
- актуальний витяг з ЄДР;
- документи на право власності / користування майном;
- перелік активів із вартістю;
- документи щодо повноважень підписанта;
- підтвердження сплати внеску;
- письмове повідомлення ЕКА про включення до програми.

Для заяви після пошкодження:

- фото/відео;
- акти обстеження;
- довідки ДСНС / поліції / військової адміністрації;
- технічні паспорти;
- звіт оцінювача;
- документи на актив;
- банківські реквізити;
- підтвердження страхування та сплати страхової премії, якщо є.

ПРАКТИЧНИЙ БЛОК: ПЕРЕХІД У ХМАРУ ТА БЕЗПЕРЕРВНІСТЬ БІЗНЕСУ

Під час відновлення пошкоджених виробничих чи офісних потужностей пріоритетом має бути не повернення до локальної або паперової моделі роботи, а переведення критичних процесів у хмарну й віддалену модель. Українське право допускає ведення та зберігання значної частини бізнес-документів в електронній формі, а електронному документу не може бути відмовлено в юридичній силі лише через його електронну форму; тому для бізнесу практичніша стратегія - cloud-first recovery з КЕП, електронним документообігом, резервними копіями та віддаленим доступом.

Перші 24 години: переключіть команди на хмарну пошту, CRM, бухгалтерію/ERP, payroll, договірний архів, файлове сховище та резервні копії; окремо зафіксуйте канал комунікації з клієнтами, банками, ключовими постачальниками та працівниками.

Перші 72 години: призначте власника відновлення для кожної критичної системи, зафіксуйте RTO (допустимий час простою) і RPO (допустиму втрату даних), перевірте відновлення з резервних копій та альтернативний доступ для керівників і бухгалтерії.

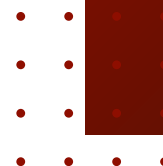
У перші 30 днів: переведіть погодження та підписання документів в електронний формат із КЕП, завершіть міграцію критичних архівів у хмару, протестуйте сценарій роботи без доступу до офісу та оновіть матрицю доступів.

Мінімальний перелік систем, які доцільно мати у хмарі або в резервному cloud-контурі: корпоративна пошта і колаборація, ЕДО, бухгалтерія/ERP, payroll, CRM, договірний архів, файлове сховище, резервні копії, база клієнтів і постачальників, телефонія/helpdesk. Для кожної критичної системи визначте: власника, резервного адміністратора, RTO, RPO, альтернативний канал доступу, порядок тестового відновлення та місце зберігання резервної копії.

Мінімальні вимоги безпеки cloud-контуру: MFA для критичних акаунтів, розмежування прав доступу, окремий реєстр адміністраторів, незмінювані резервні копії, щомісячний тест відновлення, контроль експорту даних від провайдера. Якщо компанія працює з державними інформаційними ресурсами або інформацією з обмеженим доступом, необхідно окремо перевірити спеціальні вимоги до хмарних послуг.

Практичний пакет доказів для ЕКА/страховика/суду: фото й відео, акти обстеження, технічні паспорти, правовстановлюючі документи, звіт оцінювача, витяги з реєстрів, підтвердження сплати внесків і страхових премій, банківські реквізити, журнал ключових рішень після інциденту.

Окремо бажано мати внутрішню фінансову модель простою: вартість 1 дня зупинки, мінімальний обсяг обігових коштів для перезапуску, вартість резервного cloud-контуру та пріоритети відновлення за функціями бізнесу.

ЩО ПІДГОТУВАТИ ЗАЗДАЛЕГІДЬ (ЧЕКЛІСТ ДЛЯ КЕРІВНИКА)

ЩО ПІДГОТУВАТИ ЗАЗДАЛЕГІДЬ (ЧЕКЛІСТ ДЛЯ КЕРІВНИКА)

Нижче узагальнено ключові завдання і документи, які варто підготувати заздалегідь, до того як сталася надзвичайна подія. Такий проактивний підхід полегшить ваші дії у разі пошкодження майна і прискорить отримання компенсацій:

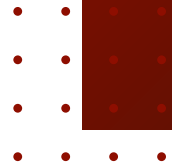
- **Документи на майно.** Перевірте, що у вас в наявності і в порядку правовстановлюючі документи на всі основні активи: будівлі, споруди, обладнання, товарно-матеріальні цінності, транспорт, земельні ділянки тощо. Заздалегідь отримайте необхідні витяги з реєстрів, виготовте дублікати документів, якщо оригінали старі чи можуть бути втрачені.
- **Регулярна інвентаризація активів.** Проводьте інвентаризацію майна не лише раз на рік для фінзвітності, а й додатково в особливих випадках. Актуальний перелік майна з описом його стану і вартості стане базою для оцінки збитків. Документуйте результати інвентаризації (акти, відомості).
- **Фото-відео архів стану майна (до пошкодження).** Створіть і підтримуйте актуальний архів фотографій та відео ваших основних об'єктів і цінного майна в їхньому нормальному стані. Це можуть бути фото офісів, цехів, обладнання, складів з товаром, зроблені до війни або в спокійний час. Зафіксуйте вигляд кожного об'єкта, серійні номери техніки, внутрішнє оздоблення приміщень тощо. Такі «мирні» фото до пошкоджень потім можна буде порівняти з фото після, щоб наочно показати масштаби руйнувань і вартість втраченого.
- **Фінансова та бухгалтерська документація.** Подбайте, щоб первинні документи, реєстри бухгалтерського обліку, фінзвітність, договори, кадрові та payroll-документи зберігалися не лише локально, а й у структурованому електронному вигляді з резервним копіюванням у хмарі. Це пришвидшує оцінку збитків, подання заяв до ЕКА/страховика та відновлення роботи бухгалтерії без доступу до офісу.
- **Страхування майна.** Розгляньте можливість страхування основних фондів від воєнних ризиків і одразу перевіряйте, чи відповідає договір умовам програми компенсації страхової премії через ЕКА. Під час укладення договору контролюйте, щоб страховий тариф, страхова сума та страховий платіж за воєнними ризиками були виділені окремо.

продовження -

ЩО ПІДГОТУВАТИ ЗАЗДАЛЕГІДЬ (ЧЕКЛІСТ ДЛЯ КЕРІВНИКА)

- **План безперервності бізнесу.** Майте внутрішній BCP/DR-план: хто переводить команди на дистанційну роботу, хто відповідає за хмарні системи, хто подає заяви до ЕКА/страховика, хто комунікує з банками та клієнтами, де зберігаються резервні копії, хто є резервним підписантом і які RTO/RPO встановлено для критичних систем.
- **Зберігайте критично важливі документи та ноу-хау у хмарних сховищах.** Зберігайте в захищених хмарних сховищах копії внутрішніх політик, договорів, технічних креслень, лекал, шаблонів виробництва, технологічних карт, інструкцій, кадрових документів, документів на IP/ноу-хау, а також ключових реєстрів доступів. Хмарна копія має бути захищена MFA, журналюванням доступу та окремими резервними копіями.
- **Пакет для ЕКА та страховика.** Підготуйте шаблон папки доказів: чекліст документів, шаблон внутрішнього акту, контакти оцінювача, страховика, ЕКА, ДСНС, поліції, військової адміністрації, а також календар контрольних строків для подання заяв.
- **Хмарна карта критичних систем.** Складіть окрему таблицю: система / власник / резервний адміністратор / де зберігаються дані / RTO / RPO / спосіб відновлення / остання дата тесту резервної копії.
- **У перші 24 години призначте одну відповідальну особу за зовнішню комунікацію.** Підготуйте коротке повідомлення для працівників, клієнтів, банків, постачальників і страховика. Не публікуйте фото уламків, точні координати, інформацію про наслідки удару або роботу ППО до офіційних повідомлень компетентних органів.

Завчасна підготовка до можливих ризиків — це вклад у стійкість вашого бізнесу. Сподіваємося, що ці рекомендації ніколи не знадобляться вам на практиці, але маючи їх під рукою, ви будете готові діяти впевнено і правильно навіть у найкритичнішій ситуації.

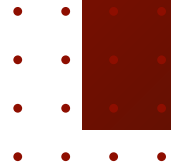
***

Цей документ підготовлений з метою надання узагальненої інформації щодо дій бізнесу у разі пошкодження або знищення майна внаслідок збройної агресії. Норми щодо ЕКА, державних програм підтримки, компенсації страхових премій та інших процедур оновлено з урахуванням змін, чинних станом на 01.05.2026.

Українське законодавство у сфері воєнного стану, оподаткування, трудових відносин, кримінального процесу та компенсації збитків динамічно змінюється, як і умови державних та міжнародних програм. Тому окремі норми, строки, процедури або посилання можуть бути змінені, доповнені або втратити актуальність після публікації цього документа.

Інформація не є юридичною консультацією та не може розглядатися як остаточний правовий висновок. Перед ухваленням будь-яких рішень, здійсненням юридично значущих дій або поданням документів радимо звернутися за індивідуальною консультацією до кваліфікованого фахівця та перевірити актуальність відповідного законодавства і нормативних актів.

Посилання на офіційні ресурси наведено станом на дату публікації. Перед поданням заяви або документів перевіряйте актуальні вимоги на офіційних сайтах відповідних органів та установ.

***

Цей посібник був розроблений у співпраці Європейської Бізнес Асоціації та фахівців компанії BDO в Україні.

Європейська Бізнес Асоціація – одна з найбільш впливових та чисельних бізнес-спільнот в Україні. Асоціація працює задля того, аби дати своїм компаніям можливість спільними зусиллями вирішити важливі для інвестиційного клімату України питання та покращити його на користь індустрії, суспільства, економіки та країни в цілому.

BDO в Україні є частиною мережі BDO, однієї з найбільших міжнародних аудиторських та консалтингових компаній, і займається професійною діяльністю в Україні з 1997 року. Компанія має три офіси, — в Києві, Дніпрі та Львові — де працює 231 співробітник.

Компанія надає широкий спектр професійних послуг, зокрема аудит, бухгалтерський аутсорсинг, податкове консультування, корпоративні фінанси, оцінку, бізнес- та IT-консалтинг. BDO в Україні співпрацює з приватними та державними компаніями, а також неурядовими організаціями та долучається до ініціатив, спрямованих на відновлення України.

Дякуємо за внесок у створення документу:

- **Віра Савченко** - BDO в Україні
- **Андрій Халаїм** - BDO в Україні
- **Вікторія Куліш** - BDO в Україні